

Kulturskolan magasin

NR 6.2021

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

Min kulturskola
Nervöst och säkert
på öppen scen
i Värmdö

Kultur för hälsa

**METODER FÖR
PSYKISK HÄLSA
I SÖRMLAND**

Landet runt

**SAMARBETS-
TRICKET I PITEÅ**

»Nästan alla partier – även de som säger nej till lag – har i debatten markerat hur positiva de är till kulturskolan.«

Jalle Lorensen,
Kulturskolerådets ordförande

Drama på kongressen

SEDAN HÖSTEN 2019, har Kulturskolerådet ökat intensiteten i arbetet med att göra kulturskolan till en lagstiftad verksamhet. Fördelarna med att driva just lagfrågan har varit att den har tvingat fram ett enkelt Ja eller ett Nej från de politiska partierna. Ett ställningstagande har varit nödvändigt, vilket gjort att kulturskolan i stort har hamnat högre upp på agendan. Nästan alla partier – även de som säger nej till lag – har i debatten markerat hur positiva de är till kulturskolan. Värdefulla signaler som kan komma att betyda mycket i framtiden!

På den politiska skalan är det Vänsterpartiet och Miljöpartiet som varit mest positiva till lag, men det räcker ju inte. Därför var det oerhört spännande hur Socialdemokraterna skulle ställa sig när frågan kom upp under förra veckans kongress. Flera motioner hade inkommit som krävde en kulturskolelag, men partistyrelsen var emot. Det var glädjande att se hur kulturskolefrågan fick en sådan central plats i debatten på kongressen! Utfallet blev dock att partistyrelsens förslag fick flest röster. En klar besvikelse, men kongressen röstade åtminstone fram en skarpare skrivning kring jämlik kulturskola, vilket i framtiden förpliktigar och ger argument för en utbyggd kulturskola.

I grunden handlar det om partiet inte vill stöta sig med de enskilda kommunerna eller SKR.

Ett av de tunga argumenten mot lag är den s k finansieringsprincipen, som säger att om staten fastslår att kommunerna måste garantera till exempel kulturskola, så ska staten bekosta detta vilken ger en kostnad på ca 2,8 miljarder i stadsbudgeten. Denna princip gick man förbi när det gällde biblioteken under nittio-tioalet, men det ses inte som alternativ i dag. Är detta verkligen sant? Låt nästa steg bli, att vi går till botten i den frågan och att kulturminister Amanda Lindh går vidare med återstartsutredningens förslag om att utreda hur alla unga i Sverige kan få en mer jämlik tillgång till kulturskola!

Jalle

I DETTA NUMMER

- 7 Krönika: Skolinspektionen på krigsstigen eller på villospår?
- 8 Min kulturskola: Nervöst och säkert på öppen scen i Wärmdö
- 12 En resurs för den psykiska hälsan – Kultur för hälsa i Sörmland
- 16 Bubblan i Falun skapar gemenskap för barn med andra språk
- 20 Landet runt: Samarbetstricket i Piteå

KULTURSKOLERÅDET

Bagatell

musikprodukter

Corona - Covid 19 skydd Skydd för personal och elever.

Nu har vi fått hem en ny sändning av våra plexiglas-skärmar som fungerar perfekt som skydd.

Skärmarna har måtten 1400 x 800 x 6 mm.

Mycket enkelt att flytta tack vare stativ med hjul.

När pandemin är över kan ni återanvända skärmarna till Akustik-skärmar mellan div instrument.

På grund av stor efterfrågan av plexiglas i runt hela världen har vi ett begränsat antal så gör din bokning snarast.

Bagatell 1

Från 7 500 kr
En vagn kommer lastad... med världens mest sålda notställ
• Liten vagn + 12 notställ
• Mellan vagn + 18 notställ
• Stor vagn + 18 notställ
Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5
TELESKOPET
Världsledande med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

450:-
"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

ORKESTER / KÖRSTOL

Bagatell 5

TELESKOP
DIRIGENT REGAL

Flaggskeppet bland våra dirigentnotställ.

Bagatell 6

PIANO PALLAR

BACH

AMADEUS
Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.

Välkommen till

Barnens musikbutik.se

Kul och musikriktiga instrument!
Även musikböcker, presentartiklar,
tillbehör mm.

www.barnensmusikbutik.se

flipForms

Snabbt omställbar
undervisningsplattform
mellan scen och gradäng.
Rullas iväg.

Tel 0523-22517
Sparta System AB

Det finns mer på vår hemsida
www.spartasystem.se

IB WAHLSTRÖM BILDMATERIAL

HÖSTEN 2021

BESTÄLL KATALOG!

ibwahlstrom.se
info@ibwahlstrom.se

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

MUSICA

blåsexperten

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se

YAMAHA
The best you can get

REA

MUSIKINSTRUMENT NOTTAVLOR – NOTER

till skolor och privatpersoner

REA

Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

Etablerad 1958

www.sareco.se info@sareco.se Tel 026-61 74 60

Är du vår nästa Verksamhetschef?

Vi söker dig som vill
fortsätta driva utvecklingen
av Folkmusikens hus!

Läs mer på
folkmusikenshus.se/ny-chef

Kulturskoledagarna

KULTURSKOLEDAGARNA 2022 äger rum den 23-24 mars på Quality Hotel Globe i Stockholm och biljetterna släpps onsdagen 1 december! Vi slår även på stort när vi nu får hålla en fysisk konferens för första gången på två år och kommer bjuda på en galamiddag på Hamburger Börs onsdagen den 23 mars. Skriv upp 1 december i kalendern och säkra din biljett! För bidrag till innehåll, föreläsare eller allmänna frågor kontakta pantea@kulturskoleradet.se

Läs mer och bidra med ert kulturinslag på kulturskoleradet.se/konferens/kulturskoledagarna

Spela på skoltid – Sävsjö stoppas

FRÅN OCH MED nästa termin får elever i Sävsjö kommun inte längre lämna ordinarie undervisning för att delta i musikskoleverksamheten. Kulturskolerådet arbetar med frågan sedan tidigare och försöker påverka politiker och SKR. Läs även vår artikel »Spela på skoltid« i Kulturskolan magasin nr 5.2020 som innehåller intervjuer med SKR och Gislaved.

Läs Kulturskolan magasin på kulturskoleradet.se/verksamhet/kulturskolan-magasin

Ny rapport från Kulturskolerådet – om kulturens resurser till barnen

KULTURSKOLERÅDETS nya kartläggning visar att huvuddelen av de offentliga kulturpengarna går till vuxna. Rådet har kommit fram till att 63 procent av de offentliga kulturutgifterna går till vuxna, medan 37 procent går till barn och unga – men siffran borde vara 60 procent, anser Kulturskolerådet. Läs rapporten, samt debattartikel på vår hemsida och hör inslag från Kulturlyst och Ekot med svar från kulturministern.

– Det är dags att leva upp till de vackra orden, anser Kulturskolerådets ordförande Jalle Lorensen.

Läs alla rapporter på kulturskoleradet.se/publikationer

I KORTHET

KULTURSKOLAN I FOKUS PÅ (S) PARTIKONGRESS

KULTUREN FICK SPELA en oväntat stor roll under Socialdemokraternas kongress i november och kulturskolan stod i fokus i flera anföranden. Det var under kongressens andra dag som kulturfrågorna skulle avgöras och flera distrikt ställde sig bakom förslaget om en kulturskolelag. Partistyrelsen hade dock avvisat förslaget i kongresshandlingarna och röstningen följde partistyrelessens linje.

Däremot vill partiet titta närmare på Spela på skoltid-frågan och i kongressens handlingar kan man läsa utredningen »En inkluderande kulturskola på egen grund SOU 2016:69« konstaterar att ett växande antal kommuner säger nej till att kulturskolsverksamhet sker under skoltid. Detta kan det finnas skäl att se över. Partistyrelsen instämmer i att det vore bra om kulturskolan i samverkan med grundskolan fick bedriva en del undervisning under skoldagen – under förutsättning att detta just sker i samverkan. «

– För många kommuner är detta en väldigt viktig fråga och det är bra att nu Socialdemokraterna vill ta tag i problematiken, säger Torgny Sandgren. Avslutningsvis står det nu i partistyrelessens förslag till politiska riktlinjer »Vi bygger landet med kunskap – Kultur och bildning öppnar dörrar« att »Alla barn och unga ska få möjlighet att delta i kulturskolan. Den ska därför utvecklas och göras tillgänglig på jämlika villkor i hela landet.«

– Dessvärre blev det inte en lag just nu men fokuset på frågan visar ändå att den är högst aktuell. Och på det stora hela är det ju väldigt positivt med ett ökat fokus på kulturen i politiken så här skapas förhoppningsvis många möjligheter att utveckla kulturskolan framöver, avslutar Torgny Sandgren generalsekreterare på Kulturskolerådet.

Läs mer på kulturskoleradet.se/nyheter

Torgny Sandgren

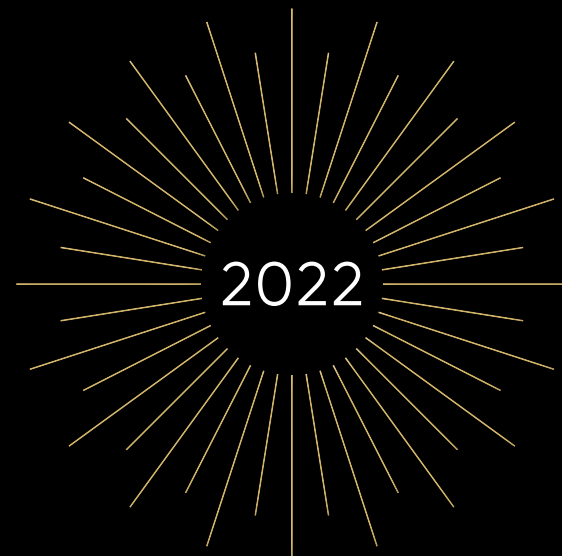
NORDISKA MUSIKGYMNASIET

Nordiska Musikgymnasiet är en gymnasieskola inriktad på klassisk musik. Skolan erbjuder riksrekryterande estetisk spetsutbildning. Nordiska Musikgymnasiet har riksintag och välkomnar elever från hela Sverige, Norden samt övriga Europa. Intagning sker på samtliga akustiska instrument, sång, komposition och dirigering.

Välkomna att kontakta oss
för ett personligt besök eller en skraddarsydd prova på dag!
tel 08-545 863 17

www.musikgymnasiet.se

POLSTJÄRNEPRISET

Vänersborg Delfinal 3/1, Festivalkonserter 4/1
Göteborg Final med Göteborgs Symfoniker 5/1
Stockholm Live-konserter KMH, streamad final 5/1

www.vanersborg.se/polstjarnepriset

KRÖNIKA

KALLE LIND

Kalle Lind är diversearbetare i kulturbranschen, skribent, författare, poddare och en gång elev på Eslövs kulturskola.

Skolinspektionen på krigsstigen – eller på villospår?

JAG LÄSER ATT Skolinspektionen satt streck för musikskolektioner under skoltid i Sävsjö. Det är inte längre möjligt för elever att då och då lämna den ordinarie undervisningen för att få en halvtimmes förkovran i blockflöjt eller bastuba.

Det är inte första gången Skolinspektionen säger stopp. 2019 hotades Gislaved med vitesföreläggande av samma skäl. I Simrishamn tillämpades ett liknande system, där elever som bodde på avstånd från skolan kunde få musikundervisning på lektionstid för att slippa åka hem emellan.

Den tjänsten drogs in, för att inte reta en skolinspektion på krigsstigen. Rektorer har visserligen rätt att ge enskilda elever ledigt, men det gäller visst inte när de ska få ledigt för just instrumentundervisning. Hade det gällt en veckas skidresa med helpension i Verbier hade saken eventuellt kunnat hamna i ett annat läge.

Skoldagen är till för den viktiga riktiga undervisningen. Lära sig bastuba är en lyx. Elever i byarna omkring tätorterna får snällt ta bussen till och från skolan, gå hem, hänga tuban på ryggen, gå tillbaka till busshållplatsen och sedan åka in till tätorten på nytt för att få sin halvtimmes bastubeundervisning efter skoltid.

Inte alla svenska småorter har ett fungerande kollektivtrafiksystem. Det är inte hundra procent säkert att det går en buss mellan Knäckebrödhult och Pyttelillberga på en tid som matchar. Det kan

»Den skola som vill krydda sin attraktionskraft med lite balla undervisningsämnen går fri, medan den skola som trollar med knäna för att kunna ge även glesbygdsbarnen en kulturell grund att stå på får kalla handen.«

bli så att föräldrar får rycka in med bilen. Det kan också bli så att det hela blir lite för besvärligt för den redan lästyngde eleven och att världen förlorar en och annan bastubevirtuos.

Allt detta sker naturligtvis med de bästa av avsikter. Skolinspektionen vill inte att elever ska gå miste om en massa värdefull undervisning. De vill inte heller att somliga ska särbehandlas. Hur skulle det se ut om alla elvaåringar fick slippa geografin för att gå och jamma på bastuba? Och framför allt – hur skulle det låta?

Jag läser också att det finns svenska gymnasieutbildningar i skateboard, att det finns friskolor med obligatorisk morgonbön och att somliga skolor ger stora delar av sin undervisning via det nya coola verktyget internet. Utan att blanda ihop kåddar och morötter – som man lite bondskt uttryckte det hemma i Eslöv – så verkar den nya sköna skolans valfrihet och flexibilitet vara högst förhållningsbar.

Lekmannen får lätt intrycket att den skola som vill krydda sin attraktionskraft med lite balla undervisningsämnen går fri, medan den skola som trollar med knäna för att kunna ge även glesbygdsbarnen en kulturell grund att stå på får kalla handen.

Jag hoppas naturligtvis att jag har fel. Det brukar jag ha. Detta trots att jag gick i en skola som följde Skolinspektionens stränga förordningar till punkt och pricka. ■

Stipendier ATT SÖKAS AV Gitarrister & Dragspelare

Stipendierna kan sökas av personer födda 1986 eller senare, verksamma inom populärmusikens område. Obs! Stipendierna är inte avsedda för grupper.

ANSÖKNINGSBLANKETT SAMT YTTERLIGARE INFORMATION

www.musikaliskaakademien.se/hagstrom | 08-407 18 02 | adm@musikaliskaakademien.se

William Boman är scen-
van, men det var länge-
sen nu. "Det blev nästan
mindre nervöst när jag
fick stå där ett tag."

Scenframträdanden är en del av mycket i kulturskolan. En hösteftermiddag kliver Elsa Norinder, William Boman och Vanja Östlund upp på en öppen scen, i Musikens hus i Gustavsberg. En av dem sjunger offentligt för första gången, de andra är vana, men nervositeten finns hos allihop. Ändå, eller just därför, är det riktigt roligt, och viktigt att våga.

text & foto David Berjlund

NERVÖST & SÄKERT PÅ ÖPPEN SCEN

– HAR WILLIAM KOMMIT ÄN?

Vanja spejar ut över lokalen, men får ingen respons. Hon får improvisera. Det är öppen scen hos kulturskolan i Värmdö, precis före höstlovet, och Vanja är konferencier. Hon håller ett späckat schema med förанmällda deltagare i sin hand; mellanstadie- och lågstadiekörer har sjungit, teaterlever har spelat sketcher och läst dikt, det har varit trumpetmusik och sång av operastycken och schlagerlåtar. Nu blir det en oplanerad paus, men hon hanterar det: snart står några i publiken och berättar historier och gåtor. Det är ju öppen scen.

När William faktiskt är på plats fungerar inte pianot som hans lärare Tina Bergholm ska spela på. Han väntar mitt på scenen, med mikrofonen i hand, medan ett annat piano bärs in. Sedan sjunger han, Tears in heaven, känsligt och koncentrerat.

I början av de två timmar som den öppna scenen varar är det fullt i lokalen, när det mörknar ute och de yngsta har gjort sitt är det lite glesare. Ganska kort efter Williams sång greppar Elsa Norinder mikrofonen, får några toner från Tina, och sjunger Heaven is a place on earth, för kompisar, pojkvännen och några barn och föräldrar som dröjt sig kvar.

ELSA ÄR 16 ÅR, går i ettan på gymnasiet på Södermalm i Stockholm, men bor här i närheten. Hon har dansat i kulturskolan sedan hon var sju, det har blivit många framträdanden, men sjungit för andra har hon inte gjort förrän alldeles nyss.

– Det var väldigt nervöst, säger hon, och berättar att egentligen skulle den som hon sjunger med på lektionerna ha varit med, men hon blev sjuk, så ... Elsa gjorde det ensam.

– Mycket nerver. Men första gången är

nog den jobbigaste, tror jag.

Det är skillnad på dans och sång: ingen i en publik kan veta riktigt hur ett danssolo ska vara, men en sång som är känd ... det blir mer utpekande, säger hon.

Det är värt det:

– När man sjunger får man liksom ett rus, adrenalin i kroppen, som gör att man blir glad, och är det en låt som ligger nära en blir det liksom känslösamt.

Hon har alltid tyckt om sång, och har sjungit för sig själv, men aldrig i kör eller med andra, men när hennes judoträning ställdes in av smittskyddsskäl var det dags att ta tag i det. I höst började hon med sånglektioner.

– Vi värmer upp rösten först, och sedan sjunger vi sånger som Tina väljer, jag tror hon tar såna som ska funka och ge bra övning. Och när jag sjunger och hon märker något jag skulle

**Ibland skrat-
tar folk när
Vanja Östlund
improvise-
rar dans. ”Jag
vill visa dem
att jag vet vad
jag gör”, säger
hon.**

kunna tänka på så ger hon råd.

Hon har bara haft några lektioner, men tycker att hon lär sig hur hon ska utveckla rösten och få mer kontroll över den. Och det är det hon är ute efter: inte att bli sångerska, inte att stå på scen, men att våga göra det.

– Jag vill ha kontroll över rösten, så att jag inte är rädd för att sjunga, till exempel i skolan. Att verkligen veta hur jag ska sjunga.

WILLIAM BOMAN HAR nog hittat en hel del av den där tryggheten i sången. Han fyller 12 i december, och har sjungit länge i kulturskolan – kör från ettan till trean, sedan solo – och på annat håll. Som barnskådis på Junibacken, till exempel.

Så han är scenvan, men nu var det ett tag sedan, och väl på scen blev det alltså strul med pianot.

– Det kändes lite konstigt, men det löste sig ju, och ... jag vet inte varför, men det blev nästan mindre nervöst när jag fick stå där ett tag. Jag var mer nervös när jag klev upp på scenen.

William har aldrig spelat något instrument, ingen annan hemma ägnar sig åt sång, och han lyssnar faktiskt inte så mycket på musik, har inte favoritmusik på det sättet. Däremot favoritlåtar att sjunga.

– Då skulle jag säga ... förra terminen gjorde jag en låt från Billy Elliott-musikalen, Electricitet, eller Electricity. Jag gillar verkligen att sjunga den.

Det är att själv sjunga som är grejen. Han har gillat det sedan han var jätteliten, han sjunger så mycket hemma att hans syskon kan tycka att det är lite störigt, säger han. Och visst: keramiken i kulturskolan är kul den också, men ändå »mer en hobby« – sången och teatern är mer han, liksom.

Så: vad är grejen med att sjunga?

– Det är kul att vara på scen, jag gillar ju teater också. Och jag lutar väl mer åt skådespelare än artist som drömjobb, säger han, ganska försiktigt.

Med sången handlar det också om vart den tar honom:

– Det känns lite som att man är någon annanstans när man sjunger. Man är liksom inte där längre. Jag vet inte, det är kanske ett konstigt sätt att beskriva det?

NÄR DEN ÖPPNA SCENEN stängs står några salta pinnar och lite saft kvar. Som konferencier har Vanja Östlund hållit i programmet hela tiden, nu sätter hon sig i personalrummet och berättar – om sin familj, att hon snart ska flytta, om skolan där hon går i femman, och om kulturskolan. Hon går på dans och teater – »sedan i tvåan, om jag

Att våga stå på scen är viktigare än att verkligen göra det, säger Elsa Norinder, som efter bara fyra veckors sånglektioner var med på öppen scen i Värmdö.

inte minns fel« – och brukar vara med på sommarlägren.

– Det är roligt att spela teater, att man får vara någon annan än den man faktiskt är. Det är lite som lek, fast man redan har bestämt hur allt ska gå, och så får man stå på scen, det gillar jag.

Det märktes i eftermiddag. I en paus började Vanja och en annan elev till och med dansa, på scenen.

– Ja, jag gillar dans och jag brukar improvisera. I skolan också, fast jag vet att folk skattar och jag kan få skit för det, men det gör mig bara mer pepp, jag vill visa dem att jag vet vad jag gör.

Hon berättar om dansen, om teatergruppen

som sätter upp en pjäs som heter Lägerluvan, om showande i skolan – och så sjunger hon i en mellanstadiekör i kyrkan här intill.

Kulturen är viktig, kanske blir den hennes jobb, fast ... i så fall som lärare, säger hon. Danslärare, kanske, eller teater möjligen, eller kanske vanlig lärare i skolan, eller ... kanske kan man kombinera det?

Scenvana har hon i alla fall redan. Men att hålla ihop en öppen scen i två timmar ... hur gör man det utan att bli nervös?

– Jag är ju egentligen jättenervös, säger Vanja och skrattar.

– Men om jag inte är stark, hur ska de andra omkring mig då vara starka, om det är jag som håller i allt? ■

**»Det känns lite
som att man
är någon
annanstans
när man
sjunger.«**

De ungas drömmar
– citat från
Dreamcamp 2021

»Jag har en dröm
att vara glad.«

»Jag har en dröm att folk som
är HBTQ+ ska kunna leva i fred
utan att vara rädda för världen
& för andra människor.«

»Jag har en dröm om
ett bättre liv.«

»I have a dream that
me and my mum will one
day be able to find
peace, joy and love
again.«

EN RESURS FÖR DEN PSYKISKA HÄLSAN

Under tre år ska tre regioner
pröva nya metoder och arbets-
sätt för att förebygga psykisk
ohälsa bland unga. Arvsfonds-
projektet Kulturskola och
psykisk hälsa i Sörmland
påbörjades i år och de är på
god väg att sprida redan
beprovade metoder till andra
inom regionen.

text Tiina Rokka

I SÖRMLAND VAR Katrineholm
tidigt ute med *Kulturskola
på recept*, ett samarbete med
Elevhälsan där elever i behov
fick möjlighet att delta i kul-
turskolans verksamhet, för att
på sikt främja psykisk hälsa.
Inom Arvsfondsprojektet fort-
sätter nu arbetet med att ut-
veckla metoder och arbetssätt
för att kunna sprida arbetssät-
ten till kollegor och kultursko-
lor i området, och i landet.
Men nu med namnet Kultur
för hälsa.

Med namnbytet till *Kultur
för hälsa* vill man fokusera på
den främjande hälsoaspek-

ten. Idag har projektet spridit
sig till samtliga kommuner i
Sörmland. Ett värdefullt kom-
plement till elevhälsans andra
insatser för elever som av olika
skäl har det jobbigt.

Inom *Kultur för hälsa* an-
vänds olika kulturella uttryck,
det kan t ex vara sång, olika in-
strument, bild, dockteater eller
Dans för hälsa som är en forsk-
ningsbaserad metod för att
stärka psykisk hälsa hos unga.
Film för hälsa är också något
flera kulturskolor i Sörmland
använder sig av. Genom ani-
mation har elever som annars
varit tysta under flera år i ➔

Dreamcamp är ett tredagars läger för unga som kulturskolan i Vingåker har utvecklat under fyra år.

FOTO: LARS JOHANSSON

sina klassrum fått möjlighet att enskilt eller i liten grupp skapa filmer där de ger röst åt sina figurer. Katrineholm har påbörjat ett projekt med namnet Filmen om dig via mig, som vänder sig till ungdomar. Fanny Danielsson, en av projektleddarna berättar lite mer om vad det innebär.

– Vi tror på att alla människor, ibland behöver lite semester ifrån sig själva. Vi tror att det är kul, utvecklande, lärorikt och självstärkande att ibland helt koncentrera sig på någon annan. I vårt projekt får deltagarna fokusera på att spegla, porträttera och skildra varandra. Med hjälp av intervjueteknik, slöjd, bild, teaterövningar och lite scenografibygggen får gruppen skapa filmiska miniporträtt. Fanny avslutar med att poängtera att projektet är lekfullt, vardagsfilosofiskt och utformas väldigt mycket efter gruppens viljor, önskaner och förutsättningar.

DREAMCAMP är ett tredagars läger för unga som kulturskolan i Vingåker har utvecklat under fyra år. Efter några tragiska händelser av självmord bland unga bestämde sig kommunen för att satsa på projektet *Framtidstro*, där Dreamcamp ingick som ett koncept. De beslöt att avsätta ekonomiska resurser för att främja psykisk hälsa och framtidstro hos ungdomar. Kulturskolan tog stafettpinnen och kombinerade sina egna resurser med externa föreläsare som tar upp olika aspekter av psykiskt mående – vilket visat sig vara ett framgångsrecept.

My Kullsvik, producent för årets Dreamcamp, berättar om *Framtidstro*:

– Framtidstro betyder, att vi

pratar om psykisk hälsa, vi pratar om att man ska våga drömma, att skapa en gemenskap bland dom här ungdomarna. De gör vi genom mycket musik, men också genom andra aktiviteter som foto/film, skapande och gemenskapslekar helt enkelt.

Lägret som ägde rum under höstlovet var välbesökt. My berättar hur årets platser blev fullbokade flera veckor i förväg, något som betyder att lägret blivit väldigt populärt. Lily och Annabelle, deltagare på Dreamcamp, som båda valt musik som temagrupp förklarar vad det bästa med Dreamcamp är:

– Man hittar nya kompisar, man kan vara sig själv, komma hemifrån, umgås med andra, nu när det varit Corona är det skönt att få träffas och skapa tillsammans.

SOM ÅRETS GÄSTFÖRELÄSARE till årets Dreamcamp hade My bjudit in Gospelverkstaden, artisten Jon Henrik Fjällgren och författaren Maria Andersson. Jon Henrik är mest känd för sin medverkan i talang och melodifestivalen, men under lägret fick de höra honom berätta om sin uppväxt, känslan av utanförskap och hur han hamnade där han är nu.

– Det jag vill förmedla till ungdomarna det är väl att man inte ska vara rädd för att prata om att man mår dåligt, för det hade jag svårt med, förklarar Jon Henrik Fjällgren som avslutade föreläsningen med att jojka Daniels sång, och den ordlösa jojkens budskap nådde långt in hos både deltagare och personal.

Maria Andersson har författat boken *Månbarn* – min be-

rättelse tillsammans med Jon Henrik. Hon har även skrivit boken *Innanför västen* där hon lyfter machokulturens inverkan. Hon berättade om sin trasiga uppväxt med droger och våld i hemmet, men också om vändpunkten som fick henne att vilja skapa en bättre framtid. Hon förklarar varför det är viktigt att föreläsa för ungdomar.

– Det är så mycket skräp i samhället, det är artiklar om kriminalitet, våld, våldtäkter, det är en sån otrygghet idag. Internet har tagit över våra ungdomar och där florerar allting. Det är oerhört viktigt att nå fram till dom och framförallt machokarakteren vi bygger upp när vi själva mår dåligt, det är enkelt att bygga upp men fruktansvärt jobbigt att plocka av den – det kan ta flera år att skala av den, bli dig själv och visa din sårbarhet.

UNGDOMARNAS energi var också hög under Gospelverkstan, och Mikaela Häger, verksamhetschef berättar, varför gospelmusik?

– Det har varit en så rolig dag, det här gänget är helt fantastiska, härlig energi, bra fokus och bra sång. Vi jobbar med gospel, en genre som utstrålar massa glädje, med texter som handlar om hur vi är med varandra, att människor är lika värda. Musiken kommer från en sådan stark historia, och eftersom vårt samhälle ser ut som det gör idag är det en utmaning att prata om dom frågorna och göra det aktuellt, det är viktigt att förmedla dess

»Det har varit en så rolig dag, det här gänget är helt fantastiska, härlig energi, bra fokus och bra sång.«

MIKAELA HÄGER

historia från slaveri, medborgarrörelsen till idag. Det känns väldigt viktigt för oss.

Sahar som deltar för andra året på Dreamcamp håller med:

– Det är så roligt, dom matchar vår energi, jättetrevligt och kul. Deltagaren Linus fyller i

– Musik är mitt intresse i livet, med musik kan man uttrycka sig på alla möjliga sätt, känslomässigt och sånt.

Sörmlands kulturskolor upplever att projektet Kulturskola och psykisk hälsa leder till mycket positivt. Tillsam-

man söker de vägar och metoder för att främja barn och ungdomars psykiska hälsa.

– Genom att få arbeta med ungdomarna via projekt som Dreamcamp gör att det skapas en förståelse för varandra samt ger en chans för ungdomarna att våga visa sårbarhet, våga drömma om framtiden och förstås att de aldrig är ensamma. Förhoppningsvis kan detta ge ringar på vattnet så att fler vågar ta upp dessa ämnen, avslutar My Kullsvik, producent för årets Dreamcamp. ■

OM PROJEKTET

Kulturskola och psykisk hälsa är ett treårigt Arvsfondsprojekt som Kulturskolerådet initierat. I projektet ingår samtliga kulturskolor i tre regioner, Västerbotten, Norrbotten och Sörmland. Den bärande tanken i projektet är att ge möjlighet till kulturskolorna att pröva nya metoder och arbetssätt samt utveckla och sprida redan beprövade metoder till varandra. Följ projektet under projektiden genom projektsidan på kulturskoleradet.se/projekt. Projektet avslutas i oktober 2023.

Arbeta med barn som inte pratar svenska

»DET HANDLAR OM ATT SKAPA GEMENSKAP«

I Falun har kulturskolan länge arbetat med barn med andra språk. Deras projekt Bubblan fick i år Kulturskolerådets stipendium för att sprida sin metod vidare. Och nu har en praktisk workshop skapats för att fler ska våga arbeta med barn som ännu inte pratar svenska.

text Bodil Lundmark foto Bubblan Falun kulturskola

– **VI HAR SKAPAT EN WORKSHOP** för att beskriva hur vi på Kulturskolan i Falun jobbar med nyanlända barn i Bubblan. Jag tillsammans med min kollega Cecilia ville att deltagarna på våra workshops ska känna sig peppade att våga starta grupper trots att alla elever inte alltid kan språket, berättar Emmy Park, danspedagog på Falun Kulturskola

– Det är en praktisk workshop som inleds med hur vi berättar om första mötet med en grupp där ingen kunde varandras språk. Hur rädsla kan förändras till en stark drivkraft mot förändring. Att alla pedagoger har kunskapen redan, det enda som behövs är att våga ändra om och göra lite annorlunda i hur man lär ut, säger Cecilia Saxe, dramapedagog på Falun Kulturskola.

Hittills har Emmy och Cecilia hunnit besöka två grupper i Ljusdals kommun med sin workshop. Barn och fritids linjen på gymnasiet och pedagogerna på Kulturskolan och de ska till

Leksands kulturskola i december.

– Det blev uppskattat med mycket intressanta samtal. Vi hoppas på att vi ska få mer möjlighet att åka runt och sprida detta, det var verkligen roligt att få nå ut med vår metod. Vi har lärt oss så mycket under den här tiden i Bubblan och det kändes som att vi hade svar på alla frågor, fortsätter Emmy.

– **DET VAR FINT** när vi fick stipendiet, eftersom vi ofta möter kollegor som säger att de vill göra nåt liknande med de vet inte hur – jag brukar säga – det är bara att göra! men det är ju inte alltid så lätt. Men då kände vi ju att vi komma ut och visa alla det här! Det går ju bara att göra en copy paste på det här egentligen, och vi hoppas att fler ska våga prova, säger Emmy Park.

– Vi vill stärka kollegor att våga! Vi berättar om våra erfarenheter, övar praktiskt och delar med oss av pedagogiska övningar.

Cecilia är dramapedagog och Emmy är →

Cecilia är dramapedagog och Emmy är danspedagog på kulturskolan i Falun och de var med och startade Bubblan för 4 år sedan.

danspedagog på kulturskolan Falun och de var med och startade Bubblan för 4 år sedan. Från första början var det Emmy som mötte barn från en skola för flerspråkighet i Falun, och hade dans i två år. Sen kom Cecilia in bilden och sedan kände kollegorna att de ville starta ett större projekt. Ett projekt som sedan blev en del av den ordinarie verksamheten.

– Vi släppte projekt-upplägget efter två år för att försöka få in det i våra tjänster, och fick gehör för det. Det som var skönt med det var att, även om det blev lite mindre tid, så blev det kontinuerligt och vi behöver inte stå i maj varje år och säga – vi får se hur vi gör höst, säger Cecilia.

DERAS TJÄNSTER BESTÅR nu av dels Bubblan en gång i veckan och sedan frivillig kvällsverksamhet, en del verksamhet mot skolor och förskolor bland

annat Kulturteam som till går ut till alla 2:or i Falun. Det är sju pedagoger som varvar dans, drama, konst och musik under sex veckor per skola.

BUBBLAN HAR NU en piano -och sångpedagog, en fiolpedagog och så Emmy och Cecilia som står för dans och drama. Barnen från Centrum för flerspråkighets skola kommer till kulturskolan en gång i veckan. Ibland möter pedagogerna barn som varit i Sverige en vecka bara och kanske har flytt till Sverige, ibland har de flyttat med föräldrar som fått jobb, och ibland har de inte gått i skolan alls.

– Det handlar om att skapa gemenskap, berättar Cecilia. men vi sitter i samma båt – vi kan inte deras språk och de kan inte vårt språk! Men vi lär oss så mycket av varandra och det är

jättespännande att jobba på det här sättet, fortsätter Emmy.

– Det spelar inte så stor roll vad man kan om matte, svenska och så utan alla i gruppen är på samma nivå och vi kan därför lätt hålla ihop gruppen. Men det är klart att det ibland varit perioder med utmaningar. Vi har ju haft traumatiserade barn, och tuffare perioder när det kom många ensamkommande till exempel. Själva gruppaktiviteten går ut på att vi leker väldigt mkt, och då kan det vara så att vissa barn inte kan leka, och kan bli arga så det är sådant kan vi behöva hantera. Därför är det bra att vi är fyra pedagoger.

– Vi jobbar väldigt flexibelt fortsätter Cecilia. Vi har en inställning att vi skojar och gör misstag och provar nya arbetssätt, det får inte vara någon prestige. Det blir alltid bra men inte alltid

som vi har tänkt oss. Och barnen är otroligt modiga som provar och sjunger, gör rytmer eller leker fast de inte riktigt förstått. Men så upptäcker de vad de ska göra allt eftersom.

Barnen går på skolan för flerspråkighet tills de är redo att slussas ut till ordinarie skola och gruppen ändras hela tiden. Då kan ibland pedagogerna dela upp sig och köra parallella grupper om det blir många barn. Det viktiga är att det blir bra för barnen och pedagogerna vill att det Bubblan verkligen ska ha gett dem nånting deras första tid i Sverige.

– **VI TYCKER ATT VI HAR** sett väldigt fina resultat, och det är jättebra att de som kartlägger barnen kommer till oss för då blir de alltid överraskade av och ser vad mycket barnen kan när de får uttrycka sig i andra former, säger Cecilia.

– Och när vi är ute i vanliga skolan sen så möter vi Bubblan-barn som springer och möter oss, och då kan de ofta prata språket. Det är så fint att se de här barnen igen, även om det gått lång tid, och vi kan se att vi gjort ett starkt intryck. Vi känner också starkt för dem. Jag var rädd i början när jag började jobba med det här men jag får ett pris varje gång jag in på en skolgård, förklarar Emmy.

Och nu har de fått möjligheten att sprida sina erfarenheter till andra kulturskolor, något som både Emmy och Cecilia är jätteglada för.

– Workshopen är till för att inspirera, och få fler att våga göra det vi har gjort. Vi har tänkt att vi vill göra något men vi hade ju inte kommit iväg till Ljusdal utan stipendiet, det är tack vare prispengarna vi har kommit på tanken att driva på det här – och det är skönt att få nå ut.

Både Emmy och Cecilia skulle gärna fortsätta med sin workshop, men i nuläget räcker pengarna till två ytterligare träffar som kommer bokas in under våren.

– Vi har tyckt att det har varit så kul att få åka runt och sprida det här, säger Emmy. Jag önskar själv att det hade funnit något när jag började jobba med det Bubblan.

– Det är både skratt och tårar i det här arbetet men också väldigt stärkande, och det känns viktigt. Det har varit väldigt bra frågestunder där vi varit hittills – och det kändes som att vi hade alla svar. Vi känner att vi börjat hittat verktygen och vill inspirera till att våga. Att fler vågar kasta sig ut i ett pedagogiskt sätt som inte alltid känns självklart. Och vi hoppas på att vi ska få fler möjligheter att åka runt med vår workshop, avslutar Cecilia. ■

Bubblan har nu en piano- och sångpedagog, en fiolpedagog och så Emmy och Cecilia som står för dans och drama.

Gruppaktiviteterna i Bubblan handlar mycket om lek och att skapa gemenskap

»Det är både skratt och tårar i det här arbetet men också väldigt stärkande, och det känns viktigt.«

BUBBLAN

2018 startade Kulturskolan i Falun ett samarbete med Centrum för flerspråkighet (CF) i Falun. CF är vägen in i den svenska skolan för barn och ungdomar från andra länder. Kulturskolans verksamhet Bubblan har en pianist, fiollärare, dramalärare och danslärare.

Kontakt: cecilia.saxe@falun.se, emmy.park@falun.se

GULDKORN-STIPENDIET

Priset Årets Guldorn i kategorin Barn gick 2020 till Kulturskolerådets projekt »Barn på flykt« som pågick 2016-2019. Arvsfonden vill genom priset Årets Guldorn uppmärksamma hur nyskapande verksamheter inom föreningsvärlden bidrar till att utveckla och förbättra vårt samhälle. Prissumman på 50 000 kronor delades ut genom två stipendier för att kulturskolor som arbetat med barn på flykt skulle kunna sprida sina metoder.

SAMARBETS- TRICKET I PITEÅ

LANDET RUNT

I Piteå finns musik- och dansskolan mitt i stan, och i hela landsbygdskommunen. Den är större än sitt namn, och spelar nog större roll än vad som alltid syns. Nu gör ett forskningsprojekt som tog oväntade vägar att elevinflytandet är i fokus – och att lärarna får tid att fundera på hur de arbetar.

text & foto David Berjlund

HUR SKA MAN sammanfatta en kulturskola – eller som det heter i Piteå: musik- och dansskola? Var ska man börja? Kanske i *We're still standing*, den stora föreställning som eleverna på artistkurserna nyss spelade inför runt tusen perso-

ner. Eller på ett danspass med förskoleelever. Eller i GIM? Vi tar GIM.

Piteå Musik- och dansskola huserar i en gammal prästgård, precis bakom Piteå kyrka, av trä, mitt i stan. Det är oktober och snöslask på ga-

torna, men i gårdshuset är det varmt, här övar en av GIM-grupperna. Embla Andersson avslutar just ett saxsolo, Olle Häggbom tar vid med trumpet, och sedan avlöser solistinsatserna varann. Mellan korta trumsolon av Jonatan Lidström går de loss på riktigt. Efter låten: kort utvärdering. Jonatan säger att de ökade. »Jag vet inte om det var jag, men jag ska tänka på det.« Läraren Sigge Löf undrar vad de vill göra nu. Olle: »Vi kör Blue Bossa innan man blir för seg.«

GIM HANDLAR OM improvisationsmusik – »från bebop till latin jazz, typ«, säger Jonatan – och är en av spetsatsningarna i

musik- och dansskolan. Kanske är det lite typiskt för Piteå, för det här är en industristad, och en landsbygdskommun, men också en musikstad med musikutbildningar på både folkhögskola och musikhögskola.

Avstånden mellan institutionerna är små, personkopplingarna många, och i den väven tar musik- och dansskolan plats, och samarbetar med ... så många som möjligt, faktiskt.

– **DET ÄR JU TRICKET** för kulturskolan, att samarbeta, säger Kicki Enqvist.

Hon är rektor här, säger kulturskola om musik- och dansskolan, och ler lite när jag påpekar det. Namnet är kanske inte det viktigaste, och i realiteten jobbar de med fler kulturuttryck än dans och musik, i alla fall i projekt och samarbeten. Och det är helt centrala delar i verksamheten.

Kicki berättar om författarkvällar, om samverkan med fristadsmusiker och muséer, och hur de får viktiga kontakter genom att lärarna här också arbetar i musikklasser, gymnasium och högskola. Musikutbildningarna på orten gör det lätt att rekrytera bra lärare och få ihop bra tjänster, och – inte minst viktigt – det är lätt att få till samarbetet med grundskolorna.

– De undrar »när kommer ni?«. Och vi måste ut dit, det är ju där barnen är! Vi är på 27 grundskolor.

De kommer som kompanjonlärare, låter grundskoleelever prova på att spela på fritidstid, och gör tunga projekt som *Dans för alla*, där danslärare kommer och dansar med för- och grundskolebarnen, minst fyra gånger under ett år.

– Den här hösten kommer

Teo Stenmark, Olle Häggbom och Embla Andersson tar solon, precis som de andra i GIM-ensemblerna, som fokuserar på improvisationsmusik.

mer än tusen elever att dansa. Då är pojkarna med också, de får dansa där de känner sig trygga, och barn som aldrig brukar vara med står plötsligt längst fram. Sedan håller dansläraren och lärare på skolan kontakt via nätet.

KICKI ÄR VÄL MEDVETEN om att de inte kan erbjuda alla i kommunen samma villkor, på småorterna får man välja instrumenten som erbjuds just där. – Just därför är satsningar som Dans för alla så viktiga.

Under intervjun är Louise Mörk med, hon är ordförande i kommunens barn- och utbildningsnämnd, och berättar att projektet startade i våras och ska pågå två år.

– Det är en kommunal satsning, ett av de projekt vi gör för pengar vi fick nationellt

med anledning av corona. Fullmäktige beslutade om extra pengar till detta.

I Piteå finns inte så många andra aktörer för barns och ungas kultur, så kommunens ansvar är stort. Musik- och dansskolan har sökt och fått viktiga statliga pengar, men till slut är kommunbudgeten avgörande. På senare tid har det inte varit några nedskärningar, men risken finns alltid: skolorna har fått allt fler elever, utan att nämnden fått utökad budget, och i nämnden händer det att musik- och dansskolan ifrågasätts. Hittills går det ändå bra, de kan driva en verksamhet med både breddsatsningar och spetsverksamhet som GIM och lite lyxiga fördjupningslinjer.

Både bredd och spets behövs, likaväl som projekten, för att utveckla verksamheten, påpekar Kicki.

Som när några lärare i →

Kicki Enqvist, musik- och dansskolans rektor, och Louise Mörk, ordförande i barn- och utbildningsnämnden.

Med We're still standing gjorde artisterleverna en av höstens föreställningar i Musik- och dansskolan i Piteå.

genomför elevrådet *Culture club*, en fredagkväll med musik, brädspel, workshops, häng och ett 70-tal unga på plats. Idén kom från lärarna, de började tänka ut både program och servering – pizza, såklart! – innan de såg att det nog var elevernas sak. – De gör det mycket bättre. Och de ville *inte* ha pizza, säger Anna-Karin, och alla lärarna skrattar.

MUSIK- OCH DANSSKOLAN i Piteå är förstås klarinettlektioner och danspass – viktiga saker. Den börjar kanske bli alltmer elevernas musik- och dansskola, i alla fall präglas den av ett utvecklingstänkande. Lärarna jag träffar är glada att få tid att prata om sin undervisning. En gång i månaden har de pedagogiska eftermiddagar, då får hela personalen del av något liknande: ett samtal bortom fikasnacket, med metoder så att man kommer framåt. Kicki är också tydligt glad och stolt över verksamheten. Och frustrerad: det finns så mycket mer att göra. En bakside av alla samarbeten är att

musik- och dansskolan för ett par år sedan genomförde ett forskningsprojekt med en professor från Luleå tekniska universitet. Kicki var skeptisk. – Men det är det bästa vi har gjort!

I ETT FIKARUM på andra våningen sitter några lärare och pratar undervisning. Det är en fortsättning på det där forskningsprojektet. Bakgrund: det var lite så och så med elevernas motivation. – Så vi började i frågan om vad som gör dem motiverade. Till slut landade vi i elevdelaktighet och inflytande, berättar

Anna-Karin Hagström, en av lärarna. Motivationen, märkte de, beror på graden av engagemang. Den hänger i sin tur – ofta, inte alltid – ihop med om man är delaktig på riktigt. I en verksamhet som handlar om att uttrycka sig behöver man få ... uttrycka sig. Och när lärarna titade närmare på sina arbetssätt såg de att eleverna inte alltid fick utrymme att göra det. Aktionerna som forskningen ledde till var att

»Vi började i frågan om vad som gör dem motiverade. Till slut landade vi i elevdelaktighet och inflytande.«

ANNA-KARIN HAGSTRÖM

utveckla undervisningen, hitta uppskattande förhållningssätt, och skaffa strukturer för elevinflytande. – Det synliga blev att vi startade ett elevråd. Vi insåg snabbt hur lätt det är att ett elevråd blir en alibiverksamhet, men ... vi gick in i det från ett annat håll, säger Anna-Karin.

ROBERT RÅBERG är den lärare som arbetar mest med elevrådet, han säger att de har gott om idéer, men behöver bli fler: elevrådet ska

Piteå Kulturskola

- Piteå kommun har drygt 42000 invånare och 15 tätorter.
- Musik- och dansskolan har undervisning både individuellt och i grupp, i egna lokaler i centrum och på 27 skolor.
- 35 anställda delar på totalt 16,4 tjänster och en del tillfälliga anställningar. Många har tjänster där de också undervisar på grundskola, gymnasium, högskola eller folkhögskola.
- Knappt 1000 elever på frivilliga kurser (mest musik – 710 elever, dansen har drygt 200 elever). Ca 60% tjejer. »De går här mest och stannar längst«, säger rektor Kicki Enqvist.
- När många barn genom omfattande samarbete med grund-, sår- och träningskolorna, t ex kompanjonlärarskap i årskurs 2, projekt som Dans för alla (se huvudtexten), Dans i skolan samt Kulturstugor och Kulturentré (öppet ensemblespel för barn i grundskolan).
- Samverkar nära med övriga Norrbottenskommuner, om både verksamhet och utbildning, med en projektanställd regional kultursamordnare.
- Den mest omfattande dansverksamheten sker i samverkan med skolorna.
- Musiken är största ämnesområde bland kurserna, med 28 musikämnen (14 blås, 6 stråk, sång, övriga instrument samt 2 grupper i ämnet Artist, med sång & dans). Åtta dansgrupper. Fördjupningslinje inom dans och musik.
- 3 körer utanför skoltid, 3 stråkorkestrar, 2 blåsorkestrar, dessutom improvisationsgrupper, rockgrupper, en folk- och världsmusikensemble och orkestrar i samverkan med övriga Norrbotten.
- Åldrar: från åk 3 till gymnasiet i musik (suzuki 5 år), 6-19 år i dans.
- Kursavgift 400:-/termin (50% för syskon, och för aktivitet nr 2). Orkester/grupp kostnadsfri om man spelar lektioner.

folk inte riktigt urskiljer Musik- och dansskolan. – Konserterna syns, men det otroligt viktiga harvet, det är svårt att visa upp.

BLAND UNGDOMARNA i GIM säger Embla att musik- och dansskolan såklart är viktig för musikintresserade unga i Piteå, men kanske inte för andra. – Men den är ändå välkomnande vilken nivå du än är på, säger Jonatan. – Och det känns som att alla musikgrejer här har med musik- och dansskolan att göra, alla ungdomsgrejer i alla fall, säger Olle. ■

God jul från oss alla på

 SpeedAdmin och **STUDY ALONG**

*Skanna QR-koden för att
följ vår årliga julkalender*